

מה תנועה

הבנות

תסתכלו על הנשים
המקסימות האלה.
רות בן ישראל היא
פרופסור למשפטים.
תלמה דים - מורה
לפסנתר. מרים
גבריאלי וחנה ריבר
הן שחקניות, ומירי
לרמן - במאית.
וחמשתן רוקדות
ומשחקות עכשיו
במופע המיוחד
"גילה" • "רציתי
לתת כבוד לקמט,
לניסיון החיים",
מסבירה הבמאית
גלית ליס

מאת ורדה תורביץ
צילום: אייל לנדסמן

מירי לרמן

תלמה דים

חנה ריבר

פרופ' רות
בן ישראל

מרים
גבריאלי

ע

ל הבמה עולות חמש רקדניות בכגדים שחורים. הן דקיקות וזקופות, נעות בקלילות ונושאות מונרי לוגים מרגשים ומצחיקים מתוך חייהן. כולן בנות שבעים עד שמונים, ואף אחת מהן איננה רקדנית. יש ביניהן פרופסורית, למשפטים, מורה לפסנתר, שתי שחקניות ובמאית, וכבר למעלה משנה הן עוֹבדות על המופע שלהן, "גילה", אותו ביימה גלית ליס, שראיינה לפני כן עשרות נשים מבוגרות, "החיות חיים חיוניים ומלאים".

"הלכתי לחפש זקנה יפה", היא אומרת. "הגיע הזמן שיבינו שאנחנו חיים בחברה רב גילית. שיש מקום לזקנים". וכך הן גם אומרות בריקוד ובמילים, והקהל מגיב ברגלים ורץ לקופות הכרטיסים. אחרי הופעת בכורה מרשימה בפסטיבל "אישה 2008" החל המופע המקורי לצבור ביקוש ותהודה. להקת "גילה" מרבה להופיע באולם ירון ירושלמי שבמרכז סוזן דלל, ובקיץ ישתתפו הרקדניות בפסטיבל "מחולוהט".

גלית ליס:

"הן נשים עם אומץ"

כשבתה בת התשע של הבמאית גלית ליס (40) שומעת את המורה להתעמלות מעירה לבנות "אתן זוות כמו פדלאות זקנות", עונה הילדה: "אבל זקנות הן לא פדלאות". והיא יודעת למה.

"סקרן אותי מאוד להגיע לעומקים שיש בגיל הזה, גם מבחינה אסתטית וגם מבחינת ניסיון החיים", אומרת ליס, ומגלה שבמהלך החיפוש אחר המי

"זה מה שאני רוצה: שלא תאבד לי האופטימיות. שלא תאבד לי התשוקה"

שתתפות ראינה עשרות נשים מבוגרות. "היה לי חשוב להראות משהו שהוא מעבר לסטיגמות על הזקנה. רציתי, דרך האמנות, לתת כבוד לקמט, לניסיון החיים. כמובן שהיו נשים שלא רצו להיכנס להרפתקה הזו, 'כי מה יגידו', וזה לקח לי שנה, אבל זו הייתה חוויה עם עוצמה.

"בחזרות היה הכל: אגו, דמעות, פרגון, ויכוחים, פיזיות, אנרגיות, ובעיקר הייתה תשוקה. הרגשתי לפעמים כמו אמא מקשיבה, ולפעמים כמו הנכדה שלהן, שהן אומרות לה 'תאכלי, תשתי, את עוברת קשה'.

"הרקדניות שלי הן נשים עם אומץ. בעצם נוכחותן על הבמה הן אומרות: 'זה מה שיש, זה מה שאני מביאה, ויש דברים נפלאים שאני יכולה לעשות עכשיו, בגילי'. היום, כששואלים אותי מה אני רוצה להיות בגיל שמונים, תשעים, מאה, זה מה שאני רוצה: שלא תאבד לי האופטימיות. שלא תאבד לי התשוקה. אין סיבה לפחד. עוברת".

פרופ' רות בן ישראל: "הפתעתי את עצמי"

בגיל 16 רקדה רות בן ישראל בלט אצל גרטרוד קראוס. הלהקה הוזמנה להשתלב באופרה הישראלית אבל אביה הטיל וטו. הוא אמר: "אני יודע מה הזמרים עושים עם הרקדניות. הבת שלי לא תרקוד על הבמה".

חלפו מאז למעלה משישים שנה. רות (77), אם לשתי בנות וסבתא לשני נכדים, מוכרת מאוד בעולם האקדמי. היא כלת פרס ישראל לחקר המשפט, שמאחוריה עשרות מאמרים, ספרים מקצועיים ופעילות בתחום המשפט, העבודה, הביטחון הסוציאלי, זכויות האדם ומעמד האישה. עכשיו היא מסמרת בגיר עיגול במרכז הבמה, כאומרת "אני כאן, תראו אותי", ונעמדת במר

"אני, שכל חיי נלחמתי על שוויון, הייתי שבויה בסטריאוטיפ שנשים מבוגרות לא יכולות לרקוד"

ע

ל הבנת עולות המש הקרניות במגדים שחורים. הן דקיקות הקופות, נעות בקלילות ונושאות מוני' לוגים מרגשים ומצחיקים מתוך חייהן. כולן בנות בעמם עד שמונים, ואף אחת מהן איננה קרנית. יש בנייהו פרופסורית למשפטים, מורה לפסנתר, שתי חשניות ובמאות, וכבר למעלה ממנה הן ער ברות על המופע שלהן, "גילה", אותו ביימה גלית לים, שראינה לפני כן עשרות נשים מבוגרות, "החיות היים הזינים ומלאים".

"אלמתי להפס זקנה יפה", היא אמרת. "הגיע הזמן שיבינו שאנחנו חיים בחברה רב גילית. שיש מקום לוקמים", וכך הן גם אמרות בריקוד ובמילים, והקהל מניב בריגלים וריץ לקופות הברטוסים. אחרי המופע במורה מרשימה בפסטיבל "אישה 2008" החל המופע המקורי לצבור ביקוש ותהודה. להפת "גילה" מרבה להופיע באולם ירון ורושלמי שבמרכז סוזו דלל, ובקיצן ושתפתו הקרניות בפסטיבל "חמולוט".

גלית לים: "הן נשים עם אומץ"

מסכתה בת התפע של הבמאית גלית לים (40) שומעת את המורה להתע מלות מעירה לבנות "אתן זוות כמו פדליות לוקמת", עונה הילדה: "אבל יקנות הן לא פדליות". והיא יודעת למה.

"סקרן אותי מאוד להגיע לעומקם שיש בגיל הזה, גם מבחינה אסתטית וגם מבחינה ניסיון החיים", אמרת לים, ומגלה שבמחלק החיפוש אחר המי

"זה מה שאני רוצה: שלא תאבד לי האופטימיות. שלא תאבד לי התשוקה"

שתפוט ראינה עשרות נשים מבוגרות. "זהו לי חשוב להראות משהו שהוא מעבר לנטיגניות על הזקנה. רציתי, דרך האמנות, לתת כבוד לקמת, לניסיון החיים. מוכיב שהן נשים שלא רצו להיכנס להרפתקה הזו, 'כי מה גידור', וזה לקח לי שנה, אבל זו היתה חייה עם עצמתי.

"בחורות הן הכל: אנו, דמיות, פרטיו, ויכוים, פיזיות, אנרגיות, ובעיקר היתה תשוקה. הרגשתי לפעמים כמו אמא מקשיבה, ולפעמים כמו הנבחה שלהן, שהן אמרות לה 'תאבלי, תשתי, את עוברת קשה'.

"הרקרניות שלי הן נשים עם אומץ. בעצם נבחרתן על הבמה הן אמרות: 'זה מה שיש, זה מה שאני מביאה, ויש דברים נפלאים שאני יכולה לעשות עכ שיו, בגילי'. היום, כששואלים אותי מה אני רוצה להיות בגיל שמונים, תשעים, מאה, זה מה שאני רוצה: שלא תאבד לי האופטימיות. שלא תאבד לי התשוקה. אין סיבה לפחד. עומרה".

פרופ' רות בן ישראל: "הפתעתי את עצמי"

בגיל 16 רקדה רות בן ישראל בלט אצל גרטרוד קראוס. הלהקה הוזמנה להשתלב באופרת הישראלית אבל אביה הטיל וטו. הוא אמר: "אני יודע מה המרים עושים עם הרקדניות. הבת שלי לא תרקוד על הבמה".

הלפני מאז למעלה משישים שנה. רות (77), אם לשתי בנות וסבתא לשני נכדים, מוכרת מאוד בעולם האקדמי. היא כלת פרס ישראל לחקר המשפט, שטנאוריה עשרות מאגרים, ספרים מקצועיים ופעילות בתחום המשפט, העבודה, הביטחון הסוציאלי, וכויות האדם ומעמד האישה. עכשיו היא מסמך נת בגיר עיצול במרכז הבמה באמרת "אני כאן, והיא איתי", ונעמרת במר

"אני, שכל חיי נלחמתי על שוויון, הייתי שבויה במסריאטיס שנשים מבוגרות לא יכולות לרקוד"

כו העיגול ששרטטה, על רגל אחת, יריה לצורדים, מרהימה את הצופים במשך דקות ארוכות כשיויו המשקל שלה. אחר כך, תמיד, באות מציאות הכפיים. בביתה שבנונה צוק מעוטרים הקירות בציוריה, ציורי מחשב מסופרי המי קרא, מלאכת מחשבת שהיא מתכוונת להציג בתערוכות שונות. ממש במקום זה היא הגיעה ל"גילה". היא כתבה ספר "מי מפחד מהגיל השלישי" יחד עם בעלה, ח"כ (ולשעבר) גרעון בן ישראל, היום יורד הסתדרות הנמלאים. הבמאית גלית לים, הגיעה אליה כדי לראיין אותה על הספר. "היא אמרה לי שהיא גורא אוהבת לרקוד, והראתה לי את תרגילי האיזון שלה. נדהמתי", מספרת גלית, "הצעתי לה להצטרף להרפתקה. היא מיד נענתה".

רות בן ישראל הופתעה מעצמה. "אני, שכל חיי נלחמתי על שוויון ואי אפי ליה, הייתי שבויה במסריאטיס שנשים מבוגרות לא יכולות לרקוד. הפתעתי את עצמי".

הריקוד, הצורה, הספר האוטוביוגרפי על משפחה שהיא מתכוונת לכתוב, הם בעבורה התחלה חדשה. "זגם סגירת מעגל", היא אמרת. ולפעמים, כשהיא אמרת בלעלה "גרעון, כשהייתי צעירה", הוא ממחר לתקן אותה "כשהיית צעירה יותר".

תלמה דים: "הייתי ביישנית מדי"

באחת ההופעות של "גילה" ישבה אמה בת 95ה של תלמה דים, והתמוגגה מנחת למראה בתה בת 72, שגמרישהתה לא מביישת גם צעירות ממנה בשנים רבות. אחר כך, כששאלה האם את הבת למה הפסיקה לרקוד כשהייתה קטנה, ענתה לה תלמה: "מה זאת אמרת, אמא? או למה שחתמתי אתי ללמוד פסני תרץ" ארבעים שנה הייתה תלמה מורה לפסנתר. עכשיו התחילה לרקוד.

פעמיים שבוע היא מטפלת בנכדיה. יש לה שלושה ילדים ושמונה נכדים, בשאר הזמן היא פעילה בתחום הבמה. לא זה מה שתכננה לפני עשר שנים, "אבל זה מה שישא".

"רקדתי תמיד - 'בן לוקח בת', ריקודים סלוניים, ריקודי עם - אבל לא לפני קהל"

במשך ארבעים שנה הייתה נשואה ליוסי, חשבה שיצא יחד לפנסיה, יטיילו בעולם, ינוחו. לפני עשר שנים התמוגג החלום והוא נפטר מסרטן. "נדהה אצלי חור מבחינה רגשית. פתאום החצי השני איננו, וכל התוכניות...".

השתתפות בקבוצת תמיכה לחולי סרטן בשם "חוסן" חשפה אותה לסגרת אימפרוביזציה במשחק. וכך, בגיל 63, החליטה ללמוד משחק והפתיעה גם את עצמה. "היה לי פחד כמה, לכן גם לא הייתי פסנתרנית. רקדתי תמיד - 'בן לוקח בת', ריקודים סלוניים, ריקודי עם - אבל לא לפני קהל". ובכל זאת, אחרי סגרת המשחק הצטרפה לתאטרון חובבים, ועולם הבמה כבר לא הפחיד אותה יותר. "אני עם אנשים, וזה העיקר. רובם צעירים, וכי יש כל חיי את הילדה הזו". ואיפשרה, היה המופע הזה חלקן הורגניות, "כי בתוכי הסתתר הצורך בריקוד. הטלפון נגלית היה השיא".

מסיבי, המשפחה הקרובה והחברים, מתפעלים ממנה. "כי כמה זה, כשאת מקבלת את עצמך ואת מה שאת עושה, כולם מקבלים את זה כמה. לוי יכולת לבחור הייתי בוחרת לחיות עם יוסי, לטוב לי, להמשיך הלאה, אבל אי אחר לא שאל אותי. זה מה שיצא. וכל לילה, לפני השינה, אני מרברת אותו, מרברת אל התמונה שיש לי בחדר השינה, ואני יודעת שהוא נאה ממ. אני יודעת".

מירי לרמן: "נשארתי ילדה בת חמש"

"כשהייתי קטנה, ראיתי את החצנה 'פטר פן'. פיטר פן ונדרלין עם, ורציתי לעוף כמראה, אפילו קפצתי מהקומה הרביעית. וכששואלים אותי בת כמה אני, אני תמיד אומרת שנשארוני אותה ילדה בת חמש שרוצה כל הזמן לעוף".

זה המנוגלוג של מירי לרמן (69) במופע. היא הצעירה מכיון הרקדניות, ועל הבמה נרמה שהיא יותר מרומת מאשר רוקדת.

היא הבמאית של תיאטרון החובבים של עיריית נבתיים. ל"גילה" הצי טרפס באחור. "לא השתגעתי על העיזון להצטרף לערב שמתרכז באנשים מבוגרים. אני עובדת עם צעירים, מתחברת מאוד לנשמות של ילדים וצעירים, והיסטרי בהתחלה. העיזתי לצפות מהנה, אבל התאהבתי בעבודה של גלית. למדתי ממנה המון, ואני נהנית".

לרמן, שעלתה לארץ בגיל 19 מלוכסבורג, היא אשת תיאטרון מיוהקת. "כילדה העולם שלי היה ריקוד, אבל התיאטרון החליף את זה עם השנים. רק עכשיו, ממש עכשיו, חזרתי לריקוד".

שבעת נכדיה מתלחבים ממה שהיא עושה על הבמה, וכשהיא שומעת את

מימין: מרים גבריאלי, תלמה דים, גלית לים (הבמאית), חנה ריבר (למעלה), פרופ' רות בן ישראל, מירי לרמן

צילום רגלי: אימק ברג/Gettyimages

**"אין בי פחד מהזקנה, אני
לא חושבת מה הלאה.
אני חיה עכשיו ונהנית"**

השיחות על הזקנה, "אני לא מרגישה ככה. אני מרגישה כאן צעירה, מחוברת לעולם של צעירים, ובכלל, אין בי פחד מהזקנה, אני לא חושבת מה הלאה. אני חיה עכשיו ונהנית".

מרים גבריאלי: "אני שוכחת את גילי"

"תרקרי, סבתא. סבתא, תרקרי", לוחשת השחקנית הוותיקה מרים גבריאלי (73) על הבמה, ורוקדת לצלילי רמבטיקו יווני. אפשר לשמוע את רחש ההתרגשות האוחז בקהל. יש גם מי שדומע, כי גבריאלי, שחקנית פעילה ומוכרת, שוורת כמופע אנקדוטות מרגשות מחייה.

היא מאוד אוהבת לרקוד. וזכרת איך בטקס החינה של בתה, הנשואה לבחור ממוצא עיראקי, היא נורא רצתה לקום ולרקוד, "אבל בתי, שישבה לידי, אמרה לי: 'אמא, שבי, אל תעשי בושות'". בסופו של דבר הצטרפה אל הייזו, אמו של

**"זה מהפך. פתאום, בעת זקנה,
להתחיל לרקוד רמבטיקו על
הבמה. את זה עוד לא עשיתי"**

החתן (יש בינינו סיפור אהבה גדול!), ורקרה. מודעות ליופיו של כל גיל, מספרת גבריאלי איך הלכה לטפל בכלי הכסף שלה, והמוכר בנחלת בנימין הביט בה ואמר: "גיברת, את יודעת שאת יפה פייה. ענתיקה, אבל יפהפייה", היא מחקה אותו במבטא יודי כבר.

גבריאלי עוברת עם שחקנים צעירים ולפעמים "אני שוכחת את גילי", היא צוחקת. "אני מתחילה לספר להם את סיפורי מלחמת השחרור ולא תמיד הם מבינים על מה אני מדברת. ואז אני קולטת שאפילו הוריהם עוד לא נולדו כשזה קרה ושאני מבוגרת מהם בכמה שנים".

המופע "גילה", מבחינתה, הוא חידוש מרענן. "זה מהפך. פתאום, בעת זקנה,

להתחיל לרקוד רמבטיקו על הבמה. את זה עוד לא עשיתי. זה לא דבר מובן מאליו. והוריי בכלל ממוצא גליציאני".

חנה ריבר: "להראות את היופי"

גמישה, אצילה ולא מתרפקת על נוסטלגיה. להיפך. "אני באה לבמה להראות את היופי", אומרת חנה ריבר. "אנחנו נוהגים לעצור ליד עץ כפוף, זקן, מתפעלים מהיופי שלו. למה מול אנשים זקנים אנחנו מתנהגים אחרת? הרי זה כמו עץ. רואים עליהם כל מה שעברו בחיים".

ריבר, שחקנית מאז שהיא זוכרת את עצמה ("בן בהפתעה" בתיאטרון הקור

**"אנחנו נוהגים לעצור ליד עץ
כפוף, זקן, מתפעלים מהיופי
שלו. למה מול אנשים זקנים
אנחנו מתנהגים אחרת?"**

מדיה, הסדרה "הכל רבש" ועוד), עלתה לארץ לפני 44 שנים מרומניה, ולא זכתה לפרסום רב "כי עשיתי טעות בכל מה שקשור ליחסי ציבור. "קריירה" הייתה מילה שהתביישתי להגיד, כי בשבילי, מאיפה שבאתי, התיאטרון זה החיים, לא קריירה". אבל היא כבר מזמן משוחררת ממטענים וממחויבויות שליוו את חייה, ואפילו מהצורך בזוגיות. היא התאלמנה בגיל צעיר יחסית, "לפני גיל המישים", וזוכרת איך הזמנה למועדון מסעדה עם חברים, "וכשכר" לם קמו לרקוד, הם נתנו לי לשמור על התיקים".

יש משהו אירוני, כואב, בריקוד שלה, במונולוגים. "כשהתאלמנתי, היא מספרת לי, "הפכתי להיות סכנה לציבור. היו חברות שהתרחקו. היו גברים שהתחילו להזמין עצמם 'לכוס קפה'. לא ייאמן". עכשיו, בגילה, יש מי שמי רים גבה על כך שהיא עדיין עובדת, עדיין משחקת ועדיין רוקדת. ועוד איך. "אנשים אומרים לי: 'די, תנחלי. למה לך המאמץ הזה? אני לא מבינה. מה הם רוצים? שאהיה תלויה בהם? שהם יהיו טרודים בגללי? שאשב לחכות שיבואו אליי? שאלך כל יום לדואר, לרופא, לסיידורים? אני כבר ילדה גדולה". ואם יש משהו שהיא מתגעגעת אליו, היא אומרת, זה לנכד שלה, שחי בחו"ל. "הוא עוקב אחרי מה שאני עושה. רואה באינטרנט וגאה בי. אני מתגעגעת לקחת אותו על הכתפיים, לראות את העדלאידע או ללכת איתו למדורות ל"ג בעור מר. אבל הוא כבר בן 26". ■